

Kutu 2.1

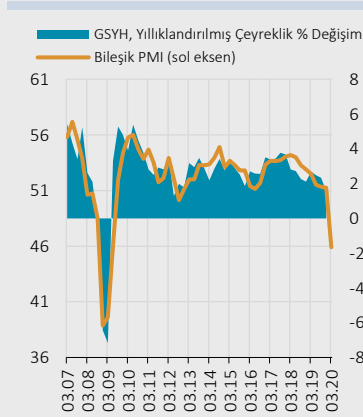
Küresel Ekonomiye İlişkin Beklentiler ve Dış Talep Görünümü

Salgının tüm dünyaya yayılmaya başladığı Şubat ayının ortalarından itibaren hastalığın görüldüğü ülkelerde alınan önlemler çerçevesinde geçici olarak iş yerleri ve fabrikalar kısmen veya tamamen kapatılmış, eğitime ara verilmiş, yurt içi ve yurt dışı seyahatler kısıtlanmış, evden çalışma ve karantina uygulamaları getirilmiştir. Salgın hastalığı durdurmak amacıyla kısaca sosyal yalıtım olarak tanımlanabilecek tedbirlerin doğal sonucu, küresel ekonominin özellikle Mart ayından itibaren büyük ölçekli bir arz şoku yaşamaya başlaması ve buna bağlı olarak talebin hızla daralması olmuştur.

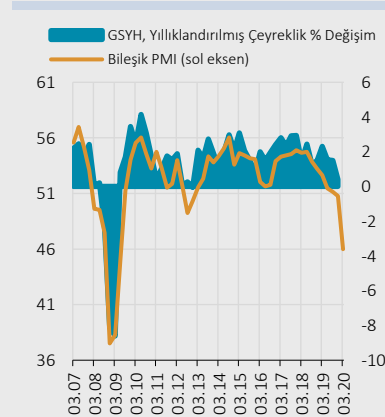
Salgının neden olduğu arz ve talep şokunun ekonomik büyüme üzerindeki olumsuz etkisi, ilk olarak PMI verileri üzerinde görülmüş ve başta gelişmiş ülkeler olmak üzere PMI verileri hızla gerilemiştir. 2007-2009 yılları arasında yaşanan Küresel Finansal Krizin (KFK) zirve yaptığı ve 2. Dünya Savaşı sonrası dönemde küresel ekonominin ilk defa daraldığı 2009 yılı ile kıyaslandığında, Mart ayına ilişkin imalat sanayi PMI verileri, belirgin gerilemeye rağmen, KFK dönemi seviyesinin üzerinde seyretmiştir. Ancak, salgına karşı alınan sosyal yalıtım önlemlerinin en fazla olumsuz etkilediği hizmetler sektöründe PMI göstergeleri tarihsel olarak en düşük seviyesine gerilemiştir.

Grafik 1'de görüldüğü üzere, ekonominin iki ana sektörü olan imalat sanayi ve hizmetlere ait PMI verilerinin toplamından oluşan bileşik PMI göstergeleri ile çeyreklik GSYİH büyüme oranları arasında çok yakın bir ilişki vardır. Yılın ilk çeyreğine ilişkin bileşik PMI verisi, küresel ekonominin anılan dönemde, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler kaynaklı olarak daralacağına işaret etmektedir.¹

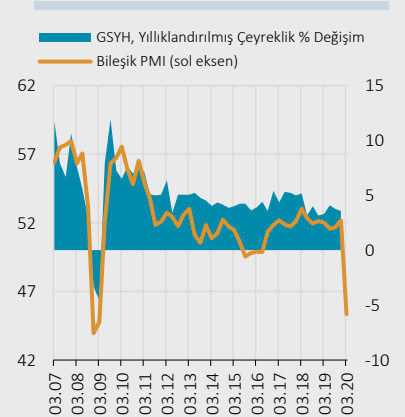
Grafik 1.a: Küresel PMI ve Büyüme

Grafik 1.b: Gelişmiş Ülkeler PMI ve Büyüme

Grafik 1.c: Gelişmekte Olan Ülkeler PMI ve Büyüme

Kaynak: Bloomberg, Markit.

Not: Büyüme verileri, mevsimsellikten arındırılmış GSYİH verilerinin bir önceki çeyreğe göre büyüme oranlarının yıllıklandırılması ile elde edilmiştir. Bileşik PMI göstergeleri, imalat sanayi ve hizmetlere ait mevsimsellikten arındırılmış PMI verilerinin toplamından oluşmaktadır.

Bu değerlendirmeler çerçevesinde, 2020 yılında hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin eş anlı olarak daralacağı ve küresel iktisadi faaliyetin KFK dönemine kıyasla çok daha sert bir şekilde gerileyeceği tahmin edilmektedir. Nitekim birçok uluslararası iktisadi kuruluş, salgının küresel hale gelmesiyle birlikte 2020 yılı büyüme tahminlerini ciddi ölçüde aşağıya çekmiştir (Tablo 2.1.1).

OECD de küresel iktisadi aktiviteye etkisinin kesin büyüklüğünün ölçülebilmesinin zor olduğunu savunmakla birlikte karantina tedbirleri çerçevesinde gerçekleşen iş yeri kapatmalarının ilk etapta

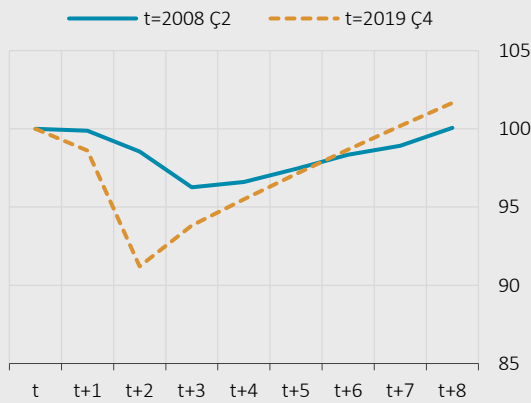
¹ 2007-2009 KFK genel olarak gelişmiş ülkelerde ekonomik daralmaya neden olmuş, görece olarak gelişmekte olan ülkeler daha olumlu bir büyüme görünümü sergilemiş, sadece KFK'nin zirve yaptığı 2008 yılı son çeyreği ile 2009 yılı ilk çeyreğinde ekonomik büyüme gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde eş anlı olarak gerilemiştir.

üretimde yüzde 20-25 arasında, tüketici harcamalarında ise yüzde 30 civarında gerilemeye sebep olacağını, yıllık GSYİH'ye yansımalarının ise bu önlemlerin uygulanma süresine bağlı olacağını ifade etmiştir.² Bu tahminler gerek küresel ekonominin gerekse küresel mal ticaretinin 2020 yılında KFK dönemine kıyasla çok daha fazla daralacağını göstermektedir.

Bununla birlikte uzman görüşleri ve salgını erken yaşayan Çin deneyimine göre, salgının yılın üçüncü çeyreğinde kontrol altına alınabileceği, ayrıca hastalığa karşı daha etkili tedavi yöntemlerinin Ekim ayından itibaren uygulamaya girebileceği beklenmektedir. Bu nedenle, küresel ekonominin yılın ikinci yarısında aşamalı olarak normale döneceği ve ilk üç çeyrekteki daralmanın ardından, büyüme oranının son çeyrekte pozitif olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Ancak iş yeri kapatmalarının büyüklüğü ve süresi, sektörel mal ve hizmetlere olan talebin azalması, atılan maliye ve para politikası adımlarının zamanlaması ve etkinliği gibi birçok faktör altında bu tahminlere dair belirsizliğin de oldukça yüksek olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Küresel büyümede ve küresel ticarete beklenen zayıflama 2020 yılında Türkiye'nin dış talebi üzerinde de belirleyici olacaktır (Grafik 2a). Özellikle, salgından en olumsuz etkilenen ülkeler, Türkiye'nin en büyük ticaret ortağı olan Euro Bölgesi ülkeleri olmuştur. IMF Nisan ayı tahminlerine göre Euro Bölgesi'nde 2020 yılında gelişmiş ülkeler ortalamasının çok daha üzerinde bir daralma beklenmektedir (Tablo 2.1.1). Bu tahminlerle güncellenen ihracat ağırlıklı küresel üretim endeksinin yıllık büyüme hızı 2020 yılında yüzde 4,8 oranında daralmaya işaret etmektedir. Dolayısıyla uluslararası kuruluşların tahminleri Türkiye'nin dış talebinde, küresel ekonomi için öngörülen yüzde 3 oranındaki gerilemeden daha sert bir yavaşlama ima etmektedir. Salgının etki alanı ve petrol fiyatlarındaki mevcut düzeyler değerlendirildiğinde, Orta Doğu ve Afrika ile Rusya gibi ihracat pazarlarımızın da önümüzdeki dönemde telafi edici olmaktan uzak kalacağı anlaşılmaktadır (Grafik 2.b). Tüm bu değerlendirmeler göz önünde bulundurulduğunda, salgın hastalığın Türkiye'nin dış talebi üzerinde yaratacağı olumsuz etkinin küresel büyüme rakamlarının gösterdiğinden daha derin olabileceği, ancak salgının kontrol altına alınması ve küresel ekonominin yeniden büyümeye başlaması ile birlikte bozulan dış talep görünümünün hızlı bir şekilde iyileşeceği tahmin edilmektedir.

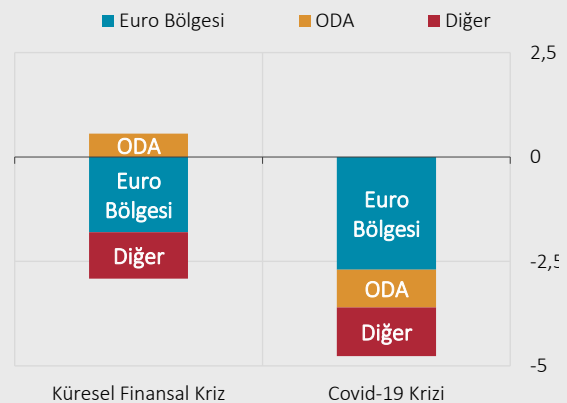
Grafik 2.a: İhracat Ağırlıklı Küresel Üretim Endeksi (t=100)

Kaynak: Bloomberg, TCMB.

Dipnot: t, t+1, ..., t+8 zamanları çeyreklik dönemleri temsil etmektedir.

Grafik 2.b: Dış Talepteki Daralmaya Katkılar (% Puan)

Kaynak: Bloomberg, TCMB.

Dipnot: ODA grubu Orta Doğu ve Afrika ülkelerini temsil etmektedir.

² OECD (2020), "Evaluating the initial impact of COVID-19 containment measures on economic activity," Paris, Güncelleme Tarihi 14 Nisan 2020. https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=126_126496-evgsi2gmqj&title=Evaluating_the_initial_impact_of_COVID-19_containment_measures_on_economic_activity.